

NGU-rapport nr. 86.120

Grusregisteret i Eidsvoll kommune
Akershus fylke

Norges geologiske undersøkelse

Leiv Eirikssons vei 39, Postboks 3006, 7001 Trondheim - Tlf. (07) 92 16 11

Oslokontor, Drammensveien 230, Oslo 2 - Tlf. (02) 50 25 00

Rapport nr. 86.120	ISSN 0800-3416	Åpen/Fortrolig til xxxxxxxx	
Tittel: Grusregisteret i Eidsvoll kommune.			
Forfatter: Hans Jørund Hansen		Oppdragsgiver: Fylkeskartkontoret i Oslo og Akershus NGU	
Fylke: Akershus		Kommune: Eidsvoll	
Kartbladnavn (M. 1:250 000) Hamar		Kartbladnr. og -navn (M. 1:50 000) 1915-1 Eidsvoll 1915-2 Ullensaker 1916-2 Tangen	
Forekomstens navn og koordinater:		Sidetall: 33	Pris: kr. 80,-
		Kartbilag: 2	
Feltarbeid utført: 1985	Rapportdato: 05.06.1986	Prosjektnr.: 5300.02	Prosjektleder: Knut Robertsen
Sammendrag: Grusregisteret, et landsomfattende EDB-basert register, er etablert for å gi en oversikt over landets sand- og grusressurser, og dermed gi et grunnlag for en helhetsvurdering av alle interesser knyttet til disse. Kartleggingen er utført på økonomisk kartverk i målestokk 1:10 000. Ved visuelle metoder vurderes materialets egenskaper både til veg- og betongformål. Data fra registeret presenteres i form av kart og tabeller. Eidsvoll har 13 forekomster med tilsammen ca. 150 mill. m ³ . Mye av dette er ikke tilgjengelig for uttak fordi områdene er bebygde eller oppdyrka. Finsandinholdet regnes å være stort mot dypet.			
Emneord	Ingeniørgeologi	Kvalitetsundersøkelse	
Ressurskartlegging	Volum	Grusregister	
Fagrapport			

INNHOLD	Side
FORORD	4
SAND- OG GRUSRESSURSENE I EIDSVOLL	5
TABELLER	8
SAND- OG GRUSKVALITETER	11
DANNELSE AV SAND OG GRUS	12
- havets nivå	12
- breelvenes løpsmønster	13
- isfrontens beliggenhet	13
JORDARTENES EGNETHET SOM BYGGERÅSTOFF	13
- breelvavsetninger	13
- elveavsetninger	14
- strandavsetninger	17
- morene	17
ULIKE AREALBRUKSINTERESSER	17
FORVALTNING AV SAND OG GRUS	19
GRUSREGISTERET	20
- Organisering	20
- Akershus	21
- Innhold i registeret	21
- Datainnsamlingen	23
- Databearbeidelse	26
BRUK AV GRUSREGISTERET	26
- Inngangsnøkler og presentasjon	26
LITTERATUR	29
VEDLEGG: 1. Forekomstskjema	
2. Massetaksskjema	
3. Sand- og grusressurskart 1915-1 Eidsvoll, 1916-2 Tangen	
M 1:50 000	

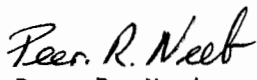
FORORD

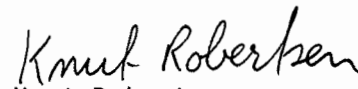
Feltarbeidet til Grusregisteret i Eidsvoll ble gjennomført i august 1985, med den etterfølgende bearbeiding høsten og vinteren 1985/86.

Det forberedende arbeid er utført av Knut Robertsen, feltarbeidet av Knut Robertsen og Hans Jørund Hansen. Prøvene er analysert av Knut Robertsen som også har digitalisert kartmaterialet. Janne Grete Wesche har overført det manuelle registeret til EDB og skrevet rapporten.

Oslo/Trondheim 5. juni 1986

Hans Jørund Hansen
forsker
(sign.)

Peer-R. Neeb
seksjonssjef

Knut Robertsen
avd.ing.

0237 EIDSVOLL

Konklusjon:

KOMMUNEN HAR STORE MENGDER SAND OG GRUS, MEN BRUKBARHETEN ER VARIABEL

Av de store mengdene sand og grus som er kartlagt i Eidsvoll, er det bare en del som er praktisk utnyttbare masser av tilfredsstillende kvalitet. De mest aktuelle forekomstene for uttak er 8 Dal og 9 Krokhamoen.

Det er imidlertid stor konkurranse om arealbruken på disse og enkelte andre forekomster og det anbefales at noen utvalgte detaljundersøkes. På denne måten kan verdifulle partier reserveres massetak og utbygging kan heller foregå på de mindre egnete delene.

Antall, volum og beliggenhet:

MENGDENE DOMINERES AV 3 STORE FOREKOMSTER

Det er ialt registrert 13 forekomster innenfor Eidsvoll kommune, tabell 2.1 og 5. Alle er sand- og grusforekomster. Av disse er 8 kartlagt med heltrukket omriss på ressurskartene (godt definerte forekomster). De fleste ligger spredt på Romerikssletta opp til Minnesund. I skogsområdene er det bare kartlagt noen få, mindre forekomster.

Løsmassedekket i skogsområdene preges av en tynn morene med enkelte tykke partier. På Romerikssletta opptrer en rekke forskjellige jordarter, mye av dette er leire, silt og finsand som egner seg dårlig til teknisk bruk og omfattes derfor ikke av denne kartleggingen.

Det samlede volum utgjør ca. 150 mill. m³. Det meste av dette ligger i forekomstene 5 Minnesund, 8 Dal og 9 Krokhamoen, tilsammen 143 mill. m³. Seismiske målinger i den førstnevnte avsetning viser løsmasser på opptil 140 m tykkelse. Mye tyder på at bare de øverste 5-20 m inneholder sand og grus av brukbar kornstørrelse. Dybdeanslagene av sand- og grusmengdene i disse forekomstene er derfor meget usikre. I tillegg til disse tall kommer volumet av de stiplede forekomstene der 4 Dokkmoen og 7 Bergermoen utgjør store mengder.

Bebyggelse og dyrka mark opptar fra 45% til 75% av forekomstene 5, 8 og 9. Dette er faktorer som begrenser mengden av uttagbart materiale. Store

arealer med bebyggelse og dyrka mark har også forekomstene 2 Langset, 10 Nygård og 11 Nordby. Det samme gjelder noen av de stiplede forekomstene, f.eks. 4 Dokkmoen.

Kvalitet:

FINSTOFFINNHOLDET I AVSETNINGENE ER STORT

Forekomstene preges av et stort sandinnhold og innholdet av fin- og mellomsand er stort i de fleste avsetningene. De største mengder grus er å finne i forekomstene 2 Langset og 8 Dal og i noen av de mindre forekomstene, tabell 3. Sannsynligvis har også forekomst 9 Krokhagamoen et større grusinnhold. Ved grundige undersøkelser kan det være mulig å finne partier med grus i forekomst 5 Minnesund, mens forekomstene 4 Dokkmoen og 7 Bergermoen må sies utelukkende å bestå av sand.

Forekomstene 2, 5 og 8 er undersøkt mhp. grusmaterialets styrkeegenskaper, tabell 4.1. Fra 72% til 86% av partiklene i fraksjonen 8-16 mm må karakteriseres som sterke, de resterende som svake eller meget svake. Typiske sterke bergarter er granitter og gneiser fra grunnfjellet øst for Mjøsa/Vorma og granitter og syenitter vest for denne. Kvartsitt og sparagmitt er også vanlig. Blant de svake bergartene finnes sand-, slitestein og leirskifer.

Innholdet av frie glimmerkorn i fraksjonen 0,5-1 mm er ikke over 4% i noen prøver. I fraksjonen 0,125-0,250 mm er innholdet av glimmer og skiferkorn opptil 17% i forekomst 4 Dokkmoen, mens de andre har verdier rundt 10%.

Bruksområder og videre undersøkelse:

FOREKOMSTENE 8 DAL OG 9 KROKHAGAMOEN ANBEFALES VIDERE UNDERSØKT

Det er registrert meget store mengder sand og grus i Eidsvoll kommune. Imidlertid er kornstørrelsen i mange tilfeller ugunstig og arealbruken stenger for uttak. Kvaliteten på materialet kan også i noen tilfeller være tvilsom. De reelle, utnyttbare mengdene er derfor betydelig mindre.

Kommunen bør allikevel være godt forsynt med sand og grus til de fleste formål, muligens er det en viss knapphet på kvalitetsmateriale til betongtillslag. En av årsakene til dette er det noe høye innholdet av uheldige og skadelig mineraler.

Forekomstene 8 Dal og 9 Krokhagamoen synes best egnet for grusdrift, særlig de midtre og nordlige delene. På begge forekomstene er det konkurranse om arealbruken. Driften av massetak blir derfor viktig (gravedyp, uttaksretning mm). En effektiv og god drift krever nøye undersøkelser av forekomstene mhp. dybde til fjell/finstoff/grunnvann og ikke minst variasjon i kornstørrelse. Derved kan verdifulle deler av forekomstene reserveres uttak, for eventuelt seinere å disponeres til andre formål. De delene som ikke er egnet til teknisk bruk f.eks. ved at finstoffinnholdet er for stort, kan disponeres til andre formål.

Hans Jørund Hansen

GRUSREGISTERET - TABELL 2.1
 KOMMUNEOVERSIKT - FOREKOMSTER
 m/KARTBLADNAVN (M711)

Søkekriterier
 KOM 0237 eidsvoll

Utskriftsdato : 15. 5.86

```

-----!-----!-----!-----!-----!-----!-----!-----!-----!-----!-----!-----!-----!
FOREKOMST      !KARTBLAD-      !MATR.!SANS.! VOLUM! AREAL! AREALBRUK I %
NR.!NAVN        !NAVN          !TYPE !MEKT.!1000M3!1000M2! M ! B ! D ! S ! A
-----!-----!-----!-----!-----!-----!-----!-----!-----!-----!-----!-----!
    
```

EIDSVOLL

1	HOLT	Eidsvoll	S	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	LANGSET	Eidsvoll	S	10	5065	506	5	30	50	15	0	0
3	KORSLUND	Eidsvoll	S	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	DOKKEMOEN	Eidsvoll	S	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	MINNESUND	Eidsvoll	S	7	50450	7207	5	25	30	40	0	0
6	KVEDALEN	Eidsvoll	S	2	225	112	0	0	10	90	0	0
7	BERGERMOEN	Eidsvoll	S	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	DAL	Eidsvoll	S	10	44246	4424	5	55	20	20	0	0
9	KROKHAGAMOEN	Eidsvoll	S	8	48993	6124	0	25	50	25	0	0
10	NYGÅRD	Eidsvoll	S	5	364	72	0	0	70	30	0	0
11	NORDBY	Eidsvoll	S	2	108	54	0	0	100	0	0	0
12	SANDERUD	Eidsvoll	S	2	148	74	5	5	5	85	0	0
13	TORGUNDRUD	Tangen	S	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUM 13				2		149602	18576	3	32	35	30	0

TABELLFORKLARING

KARTBLADNAVN = Navn på sand- og grusressurskartet i målestokk
 1 : 50000.

MATR.TYPE = Matrialtyp; S = sand og grus, P = pukk, A = andre
 materialer.

SANNS. MEKT. = Anslag for den mest sannsynlige mektighet i meter.

VOLUM = Anslått volum i hele 1000m³ basert på den midlere (50%
 sannsynlige) mektighet og ressursarealet (totalarealet evt.
 fratrukket massetaksarealet).

AREAL = Totalareal i hele 1000m² (fratrukket et evt. massetaksareal).

AREALBRUK I % = Anslått arealbruksfordeling i % av totalarealet;
 M = Massetak, B = bebyggelse og kommunikasjon, D = dyrka mark,
 S = Skog, A = annet.

SUM = Antall forekomster, antall ulike kartblad, volum, areal og
 gjennomsnittsverdien for arealbruk.

GRUSREGISTERET - TABELL 3
KOMMUNEOVERSIKT - MASSETAK

Søkekriterier
KOM 0237 EIDSVOLL

Utskriftsdato : 15. 5.86

FOREKOMST !MASSETAK!DRIFT!KORNSTØRRELSE!FOREDL.! KONFLIKT !ETTER-
NR. NAVN ! NR.! !Bl!St! G! S! !PROD. ! ! BEH.
-----!-----!-----!-----!-----!-----!-----!-----!

EIDSVOLL

1	HOLT	1	I	20	80		
2	LANGSET	1	S	2	28	70	
3	KORSLUND	1	D	5	15	30	50
4	DOKKEMOEN	1	S				99
5	MINNESUND	1	S	1	19	80	
5		2	N				
5		3	N				T
5		4	S		15	85	
5		5	I				99
8	DAL	1	D	1	4	25	70
8		2	S	5	15	30	50
8		3	S		1	9	90
12	SANDERUD	1	I		1	4	95
13	TORGUNDRUD	1	S	5	15	30	50

SUM	13	14		1	3	16	79

TABELLFORKLARING

DRIFT = Driftsforhold : D = drift, I = ikke drift,
S = sporadisk drift, N = nedlagt.

KORNSTØRRELSE = Visuell vurdering av kornstørrelsesfordelingen i et typisk snitt. Bl = prosentandel blokk (d>256mm), St = prosentandel stein (256mm>d>64mm), G = prosentandel grus (64mm>d>2mm), S = prosentandel sand, silt og leir (d<2mm).

FOREDLING/PRODUKSJON: S = sikting, V = vasking, K = knusing,
A = asfaltverk/oljegrusproduksjon,
B = betong/betongvareproduksjon, X = annet.

KONFLIKT = konfliktsituasjoner :

B = bebyggelse, I = industri, U = institusjon O = militært område, V = veg, T = jernbane, P = flyplass, L = kraftlinje, J = jordbruk, Y = mulig nydyrkingsområde S = skogbruk, E = eksisterende grunnvannsuttak, R = resipient, G = mulig fremtidig grunnvannsuttak, F = fredet areal, A = vernet areal, N = fornminner, D = mulig verneverdi, M = miljølemper, K = klimaendring, H = forurensning av vassdrag, X = andre.

ETTERBEHANDLING : U = utført, D = delvis utført, P = planlagt, T = utelatt.

SUM = antall forekomster, antall massetak og prosentfordeling av kornstørrelse beregnet etter volum.

GRUSREGISTERET - TABELL 4
KOMMUNEOVERSIKT - ANALYSER

Søkekriterier
KOM 0237 EIDSVOLL

Utskriftsdato : 15. 5.86

FOREKOMST NR. NAVN	!MASSE- !TAK NR.!	! BERGARTSINNH. ! AA BB CC NN	! MINERALINNHOLD ! G A B M A!	! SPRØH.&FLIS. S F
-----------------------	----------------------	----------------------------------	----------------------------------	-----------------------

EIDSVOLL

2 LANGSET	1	86 10 4	2 98 9 11 80	
4 DOKKEMOEN	1		4 96 17 5 78	
5 MINNESUND	1	72 21 7	2 98 10 8 82	
8 DAL	1	85 12 3	2 98 11 3 86	

SUM 13 14

TABELLFORKLARING

BERGARTSINNH.% = Visuelt anslag for bergartkornenes styrke (8-16mm)
AA = Prosentandel av 'meget sterke korn', BB = Prosentandel av 'sterke korn', CC = Prosentandel av 'svake korn', NN = Prosentandel av 'meget svake korn'. En del analyser er utført uten skiller mellom gruppe AA og BB.

MINERALINNH.% = Visuell bedømmelse av mineralinnhold i sandfraksjonen
Fraksjon 0.5-1.0mm:
G = Glimmer (frikorn), A = Andre korn (vesentlig bergartsfragmenter samt frikorn av kvarts feltspat).
Fraksjon 0.125-0.250mm:
B = Glimmer (frikorn) og skiferkorn, M = 'Mørke' mineraler (amfibol,pyroksen,epidot og granat), A = Andre korn (vesentlig kvarts og feltspat).

SPRØH. & FLIS = Sprøhets- og flisighetstallet.
Her føres resultatet fra analyser i fraksjonen 8-11.2 mm med 50% laboratoriepukket materiale.

SUM = Antall forekomster og massetak.

SAND- OG GRUSKVALITETER

Sand er pr. definisjon materiale mellom 0.063-2.0 mm. For byggetekniske formål er den fineste aksepterte kornstørrelsen middels sand 0.2-0.6 mm. Avsetninger med finere middelskornstørrelse enn dette har i dag liten praktisk interesse annet enn til fyllmasse.

I denne rapporten er alle kvalitetsbetraktninger vurdert på grunnlag av visuelle metoder ut fra krav til vei- og betongformål. Forekomster med kornstørrelse under den aksepterte er så langt vurdering har vært mulig, ikke tatt med i registeret.

Berggrunnen i Akershus består av permiske eruptiver og lavabergarter, skiferbergarter og ulike grunnfjellsbergarter. De fleste av disse bergartene gir normalt sand- og grusmateriale av tilfredsstillende kvalitet til de fleste vei- og betongformål (høy ripemotstand og tilfredsstillende motstandsdyktighet mot nedknusing).

I mange av forekomstene er sand den dominerende kornstørrelse. Ofte finnes grus bare i topplaget og med begrensede mektigheter. Dette begrenser også anvendbarheten av forekomstene til veiformål, hvor det er ønskelig med grov grus og stein som kan knuses ned til ønskede kornstørrelser. Knuste masser gir bedre stabilitet i bærelag og forsterkningslag enn naturgrus, og blir derfor foretrukket selv om rundet naturgrus ofte er noe sterkere.

For betongformål er flere forhold av betydning, men spesielt kornstørrelse og mineralinnhold bør bemerkes. For å få en tett betong er det viktig at sanden har en jevn fordeling av alle kornstørrelser slik at det ikke oppstår luftporer og dermed svekkelse av betongkvaliteten. Mange av forekomstene har overskudd av sand, og ofte er denne ensgradert med en steil siktekurve, og er derfor ikke uten bearbeiding gjennom sikting, blanding med andre masser osv. godt egnet til betongformål med høye kvalitetskrav.

Innholdet av glimmer og skiferkorn i sanden har betydning for betongens vannbehov og dermed også for bearbeidbarheten. De forekomstene i fylket som er undersøkt med henblikk på dette, har et så lavt innhold av disse mineralene at det ikke har noen negativ innvirkning på sandens egenskaper til betongformål.

På grunn av mulige variasjoner både i mineralsammensetning og kornstørrelse ikke bare regionalt, men også helt lokalt, er det nødvendig med

detaljerte kvalitetsundersøkelser før masser blir tatt ut og brukt til større byggearbeider både til vei- og betongformål.

DANNELSE AV SAND OG GRUS

Sand- og grusressurser er løsmasser som fra naturens side er sortert og anrikt i sand- og grusfraksjonen (sand: 0.063 - 2 mm, grus: 2 - 64 mm).

Korte trekk fra dannelseshistorien

Løsmassene i Norge er for det meste dannet i slutfasen av siste istid og under isavsmeltingen for ca. 10 000 år siden.

Det meste av løsmassene i Akershus ble transportert ut i havet da dette sto 190-200 m høyere enn i dag og danner nå de store leirslettene i fylket.

Over 200 m o.h. er det sparsomt med løsmasser. Områdene er dominert av et tynt, morenedekke og noe bart fjell.

Morene er en usortert jordart som består av en blanding av alle kornstørrelser fra blokk til leir, og transportert og avsatt direkte av isbreen.

Slettelandskapet er preget av sorterte jordarter. Leire og silt dekker store områder som for det meste brukes som jordbruksareal. Fylket er også preget av store moer av sand og grus,

De viktigste sand- og grusressursene i fylket er dannet som breelavsetninger (glasifluviale avsetninger) under isavsmeltingen. Viktige naturgitte forhold som har bestemt forekomstenes beliggenhet, volum og kvalitet har vært:

- Havets nivå

Havets høyeste nivå etter istiden varierer i Akershus mellom ca. 220 m o.h ved Oslo og noe under 200 m o.h. ved Minnesund. De største og mest verdifulle sand-/grusforekomstene har sin beliggenhet der breelvene under isdekket nådde ut til isfronten. Her, i møte med havet eller en fjordarm, ble det transporterte materiale avsatt. Det ble over en periode etter hvert bygget opp såkalte isranddeltaer med mektige lag av sand, grus og stein (eks. Minnesund, Hauer seter).

- Breelvenes løpsmønster

Isen har for en stor del styrt dreneringen av smeltevann, slik at breelvenes løp ikke alltid samsvarer med dagens vassdragsmønster.

- Isfrontens beliggenhet

Isfronten hadde flere opphold i tilbaketrekningen i perioden for ca. 10 600 - 9 500 år siden. Da ble flere markerte isranddelta og endemøner dannet i Akershus.

I dalførene dannet breelvene dalryllinger av sand og grus, bygget opp deltaer i sjøer langs iskanten eller der smeltevannet førte materialet ut i åpent vann.

Under den senere landhevning har elvene ofte skåret seg ned gjennom disse avsetningene, og materialet er transportert og avsatt langs vassdragene, som elveavsetninger.

Breelvmateriale ble også enkelte steder avsatt i smeltevannstuneller under isen. Når isen senere smeltet lå det tilbake rygger og hauger av grus og sand (eskere), opptil 15-20 m høye over terrenget omkring.

JORDARTENES EGNETHET SOM BYGGERÅSTOFF

Breelvavsetninger

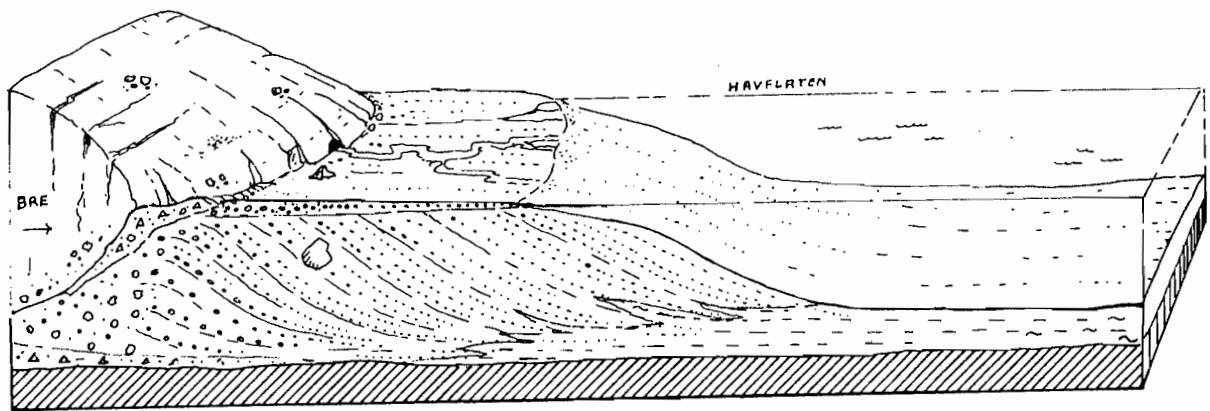
Breelvavsetninger er som nevnt de viktigste sand- og grusressursene i området. De er ofte bygget opp i mektige lag med sand og grus. Større deltaavsetninger har horisontale topplag av grus og stein (jfr. fig. 1). Grunnvannsnivået er oftest lavt, og massene er rene og vanligvis fri for skadelig innhold f.eks. av korrosive stoffer eller humus.

Særlig er forekomster knyttet til isranddeltaer og avsetninger fra brattere sidedaler attraktive fordi disse ofte har god tilgang på grovere materiale av grus og stein, noe som er nødvendig f.eks. til veg- og betongformål. I særlig grad krever vegbygging bruk av de grovere kornfraksjoner. Nedover i forekomstene kan imidlertid innholdet av mellom- og finsand, til dels også silt være betydelig.

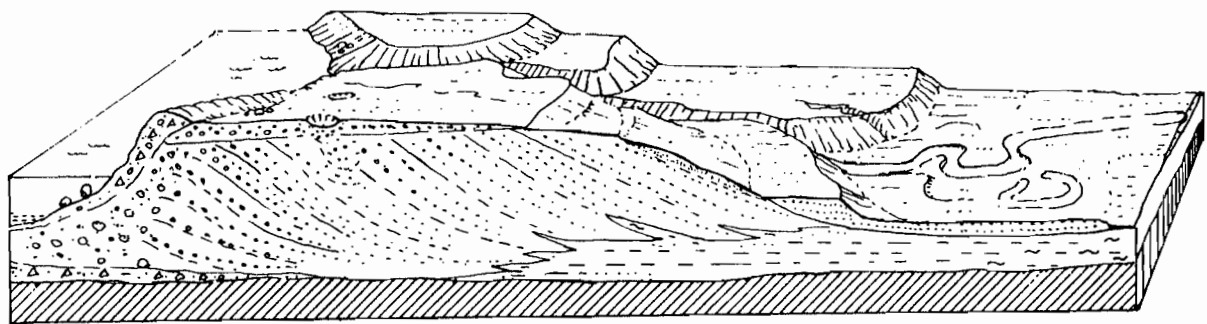
Elveavsetninger

Arealer langs vassdrag har ofte elveavsetninger. I daler med slak lengdeprofil består disse oftest av sand. For en stor del vil dette være godt sortert (ensgradert) sand, ofte i størrelsen fin- middels sand. Dels også med siltinnhold. Forekomster som er dominert av finsand (middelkornstørrelse < 0.2 mm) faller utenfor klassifikasjonen som sand-/grusressurs.

Elveavsetninger har vanligvis også lavere mektighet ned til finsedimenter eller grunnvannsnivået enn breelvavsetningene. De vil også ofte være betydelige "forurenset" av organisk materiale (humus) eller jernutfelling.

A

B

Fig. 1 Isranddelta. Situasjonen er sammenlignbar med dannelsen av noen sand- og grusforekomster i Akershus.

- A. Breeelvmateriale bygget opp til et delta foran isfronten. Karakteristisk er et topplag av grus og stein, skrålag av sand og grus og mer horisontale bunnlag med finsand, silt og leir.
- B. Isen har trukket seg ut av området og avsetningen demmer opp en innsjø. Elvene har skåret seg ned gjennom deltaet. Under landhevingen ble nye elvedeltaer bygd opp over havavsetningene i stadig lavere nivåer.

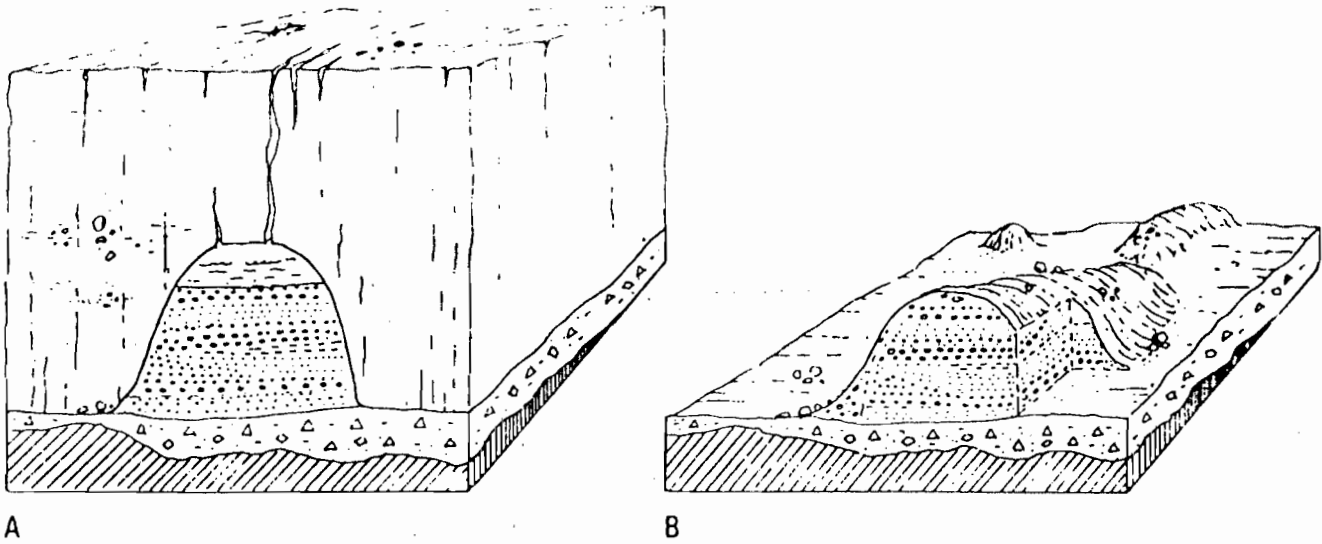

Fig. 2 Dannelse av esker.

- A Sand og grus blir avsatt av en breelv i sprekker eller tunneller i en stagnerende isbre.
- B Isen er smeltet bort og sand og grus ligger igjen som rygger og hauger i terrenget.

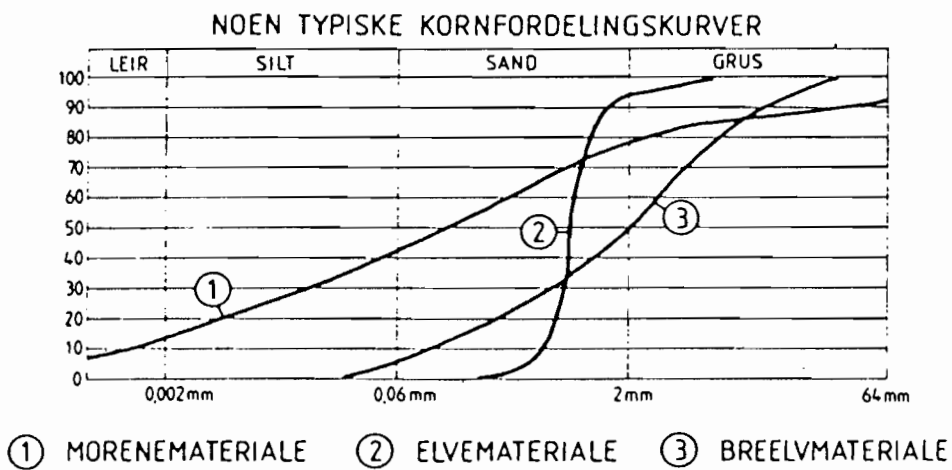

Fig. 3 Noen typiske kornfordelingskurver.

Strandavsetninger

Strandavsetninger består vanligvis av sand, men lokalt også grovere materiale. Generelt opptrer strandavsetningene som relativt tynne lag med få meters mektighet over havavsetninger eller morene. Slik avsetningstypen opptrer i Akershus vil de være uegnet til større masseuttak.

Strandavsetningene er ofte ensgradert og kan ha en del utfelling av jern/humus.

Morene

Morenemateriale faller vanligvis utenfor klassifiseringen som sand-/grusressurs. Spredt brukes imidlertid en del morenemateriale, f.eks. til bygging av skogsbilveier. Grusrik morene kan også være egnet som sand-/grusressurs etter bearbeiding/foredling, evt. også blandet med annet materiale.

(NB! Det som folk flest karakteriserer som morene, f.eks. massene i et grustak, er oftest, etter de definisjoner som nå blir brukt, breelavsetninger).

ULIKE AREALBRUKSINTERESSER

Et særtrekk ved sand- og grusforekomstene er at de ofte er lokalisert i områder med stor kompleksitet når det gjelder arealbruk. Dette gir ofte konkrete konflikter om arealutnyttelsen.

Til de fleste sand-/grusforekomster som er aktuelle for uttak vil det også være knyttet andre arealbruksinteresser, f.eks.

- grunnvannsforsyning
- avfallsdeponering
- infiltrasjon av avløpsvann
- boligbygging
- industriområder
- veganlegg, jernbane, flyplasser
- jord-/skogbruk - dyrkingsjord
- vern av fortidsminner
- vern av klimaregulerende terrengformasjoner

- vern av naturvitenskapelige verdifulle forekomster
- landskapsvern, friluftsliv og rekreasjon

I mange tilfeller vil en type arealbruk utelukke eller blokkere for annen arealbruk.

FORVALTNING AV SAND OG GRUS

Med et årlig forbruk på 20 mill. m³ i Norge, representerer sand- og grusressursene store nasjonale verdier. Med en gjennomsnittspris på 55 kr pr. m³ gir dette en verdi på en milliard kroner, som er større enn brutto produksjonsverdien av alle andre mineralske råstoffer produsert på land i Norge i dag. Jern har til sammenligning en verdi på 650 mill. kr. (NOU 1984:8).

Flere offentlige utredninger i de siste år har tatt for seg problemene omkring forvaltningen og utnyttingen av våre sand- og grusressurser. Særlig gjelder dette NOU 1980:18 om Sand og grus, men også NOU 1982:24 Industrimineraler, NOU 1983:46 Norsk Kartplan 2 og NOU 1984:8 Utnyttelse og forvaltning av mineralressurser.

Sand og grus må betraktes som en ikke-fornybar ressurs, selv om det i geologisk perspektiv stadig dannes nytt materiale. De geologiske betingelsene for dannelsen av sand og grus gjør at forekomstene er geografisk ujevnt fordelt. I mange kommuner er det derfor liten tilgang på sand og grus og behovet må dekkes ved import fra andre steder. Dette fører til lange transporter og fordyring av massene.

Det er et klart behov for å få en bedre planlegging av utnyttelsen av sand- og grusressursene. Dette har flere årsaker:

- Oversikten over reserver, forbruk og materialstrøm er mangelfull.
- Distriktsvis knapphet, generelt eller på enkelte kvaliteter.
- Arealkonflikter. Sand- og grusforekomstene er som nevnt godt egnet til flere ulike typer arealbruk, og dette gir lett konflikter mellom motstridende interesser for utnyttelse av grunnen.
- Miljøproblemer. Direkte ulemper for omgivelsene i form av støy, støv- og sandflukt, økt trafikkbelastning, fare for ulykker, skjemming av landskap/nærmiljø.

Utkast til ny minerallov (NOU 1984:8) foreslår at det innføres en drifts- og ervervskonsesjon på uttak av løsmasser. På denne måten kan myndighetene (Bergmester) sette vilkår for driften, bl.a. at det skal utarbeides driftsplaner og forekomsten sikres. Hvilke andre vilkår som skal stilles vil bero på forvaltningsmyndighetens skjønn. På denne bakgrunn skulle det

for de lokale myndigheter være mulig å løse miljø- og arealkonfliktene gjennom virkemidlene som en reguleringsplan og en driftsplan til sammen gir. Miljø- og arealkonflikter er problemer som må løses på det lokale plan ved tilpassing i hvert enkelt tilfelle. Stortinget har pr. april 1986 ennå ikke tatt stilling til den nye mineralloven.

Utnyttningen av sand og grus som en ikke-fornybar naturressurs er derimot en samfunnsoppgave som de sentrale og fylkeskommunale myndigheter har ansvaret for. Prinsippet for en ressursforvaltning på nasjonalt og fylkeskommunalt hold kan bygge på tre hovedelementer:

- ressurskartlegging
- regnskap for uttak og bruk
- ressursbudsjett

En kartlegging gir kunnskap om ressursenes størrelse og lokalisering. Dette er det av vital betydning å kjenne, også for å kunne planlegge arealbruken. Nedbygging av en grusforekomst vil kunne stenge for uttak av masser i uoverskuelig tid framover. Et ressursregnskap gir løpende informasjon om tilgang og bruk av ressursene, mens et budsjett vil bygge på framskrivninger av regnskapet under visse forutsetninger.

Det foreliggende Grusregisteret er å betrakte som det første leddet, ressurskartleggingen, i den skisserte ressursforvaltningen ovenfor. Grusregisteret gir oversikt over lokalisering, mengde, arealbruk, kvalitet m.m. for de forekomster som er registrert i fylket. Det er meningen at Grusregisteret ikke bare skal kunne nyttes til å finne byggeråstoff i fylket, men også være til nytte i den øvrige fysiske planlegging av arealer i tilknytning til sand- og grusforekomstene.

GRUSREGISTERET

Organisering

Initiativet til å få utviklet og etablert Grusregisteret kom fra Miljøverndepartementet. Metodeopplegg for denne type undersøkelser ble utarbeidet for Miljøverndepartementet ved fylkeskartkontorene i Telemark og Vestfold i samarbeid med NGU. (Jfr. Miljøverndepartementets rapp. T 521). I dag utføres registreringsarbeidet av NGU.

Registeret er hittil etablert i følgende fylker: Telemark, Vestfold, Sogn og Fjordane, Oppland, Buskerud, Møre og Romsdal, Sør-Hedmark og Aust-Agder. Feltarbeidet pågår i Vest-Agder, Østfold, Akershus, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag, Nordland og Finnmark. Hele landet ventes ferdig registrert i 1991.

Registeret er EDB-basert for enkelt å kunne oppdateres med nye opplysninger, og kunne kobles til andre typer data.

Driften av registeret med dataformidling overfor brukere blir lagt til det enkelte fylkeskartkontor, som vil ha oversikten over sitt fylke, mens NGU skal ha landsoversikten.

Akershus

Arbeidet med etablering av grusregisteret i Akershus er utført som et samarbeid mellom Norges geologiske undersøkelse og Fylkeskartkontoret.

Feltarbeidet ble påbegynt i 1985 og fortsetter sommeren 1986. Det ventes ferdig 1987. Fylkesrapport vil foreligge i 1988.

Hovedfinansiering har vært ved Miljøverndepartementet, via Fylkeskartkontoret og Industridepartementet ved NGU.

Innholdet i registeret

Grusregisteret lagrer og systematiserer data om forekomster av sand/grus og andre masser egnet til byggeråstoffer. Registeret er først og fremst etablert for å gi en oversikt over ressurssituasjonen. Det inneholder en rekke opplysninger om den enkelte forekomst, men opplysningene er ikke omfattende nok for detaljert driftsplanlegging av større massetak.

Registeret omfatter fire materialtyper:

Sand/grus: Sorterte løsmasser anrikt på sand og/eller grus, med lavt finstoffinnhold. Massene trenger vanligvis liten eller ingen foredling for å brukes til byggeråstoff.

Andre masser: Andre løsmasser, f.eks. skredmasser og morene. Disse krever vanligvis mer foredling hvis de skal nyttes til annet enn fyllmasser.

- Pukk: Masser som teknisk er knust ned fra fast fjell til ønskede kornstørrelser.
- Skrotstein: Sprengt fjell som ikke er foredlet, f.eks. steintipper. Skrotstein kan være aktuelt som fyllmasse eller som råstoff for pukkverk.

Opplysningene som forekomstene viser:

- Betydning som råstoffkilde:
areal og volum, kvalitet, nåværende masseuttak
- Andre bruksinteresser knyttet til ressursene:
nåværende arealbruk på forekomsten, muligheter for grunnvannsuttak, verneverdi, andre konflikter ved uttak av masse
- Andre opplysninger:
eiendomsinndeling innen forekomsten, referanser til tidligere undersøkelser av forekomsten.

Registeret gir dermed grunnlag for en helhetsvurdering av interesser knyttet til forekomsten.

Forekomster med volum mindre enn ca. 50 000 m³ og mektighet mindre enn ca. 2 m over grunnvannsnivå er vanligvis ikke registrert med eget forekomstnummer og registreringsskjema. I områder med lite sand/grus er det imidlertid tatt med flere små forekomster enn i områder med rikelig sand-/grusressurser. Detaljeringsgraden av registreringene varierer altså noe i ulike deler av fylket. Tidsforbruket ved feltarbeidet er vurdert i forhold til betydningen av opplysningene.

Det er lagt opp til tre nivåer for feltregistreringene, avhengig av den enkelte forekomstens betydning som råstoffkilde (kvalitet, størrelse) og den distriktsvise knapphet:

- arealet av en forekomst avgrenses, og volumet beregnes
- arealet av en forekomst avgrenses, men volumet beregnes ikke (stiplet omriss)
- forekomsten punktlokaliseres.

Registreringen av "andre masser" er ikke gjort systematisk. I de fleste tilfellene er disse forekomstene små og vanskelig avgrensbar.

Datainnsamling

NGU foretok en spørreundersøkelse blant alle kommunene i Akershus for å skaffe bakgrunnsmateriale for feltarbeidet. Det ble spurt om lokalisering av forekomster og produksjonsdata. Kommunene skulle også vurdere om de hadde tilstrekkelig tilgang på sand, grus og knuste steinmaterialer.

Statens Vegvesen i Akershus har stilt sitt arkiv over analyser og data fra undersøkte forekomster til disposisjon. Kart og litteratur fra NGU og andre institusjoner er også benyttet som grunnlagsmateriale (se litteraturliste). NGUs egne kart har vært det viktigste grunnlagsmateriale. Områder uten kartgrunnlag er gjennomgått og tolket på flyfoto i stereomontasje.

Forekomstene er avgrenset på økonomisk kartverk i M 1:10 000 og dels 1:15 000. Fra massetak eller åpne snitt er det tatt prøver for bergarts- og mineralanalyse. Kornstørrelsesfordeling, lagdeling og mektighet av forekomsten er vurdert. Produksjonsforhold i massetak og arealbruksfordeling er registrert.

Arealbruksfordelingen omfatter seks typer arealbruk, skog, dyrka mark, bebygd areal, åpen fastmark og massetak. Alle forekomster som er arealberegnet er arealmessig fordelt på en eller flere av disse kategoriene.

I massetakene er det tatt Polaroidbilde som viser snitt, mektighet, prøvelokalisering og evt. massetakets størrelse. Bildet følger registrerings-skjemaer og feltkart i det manuelle registeret.

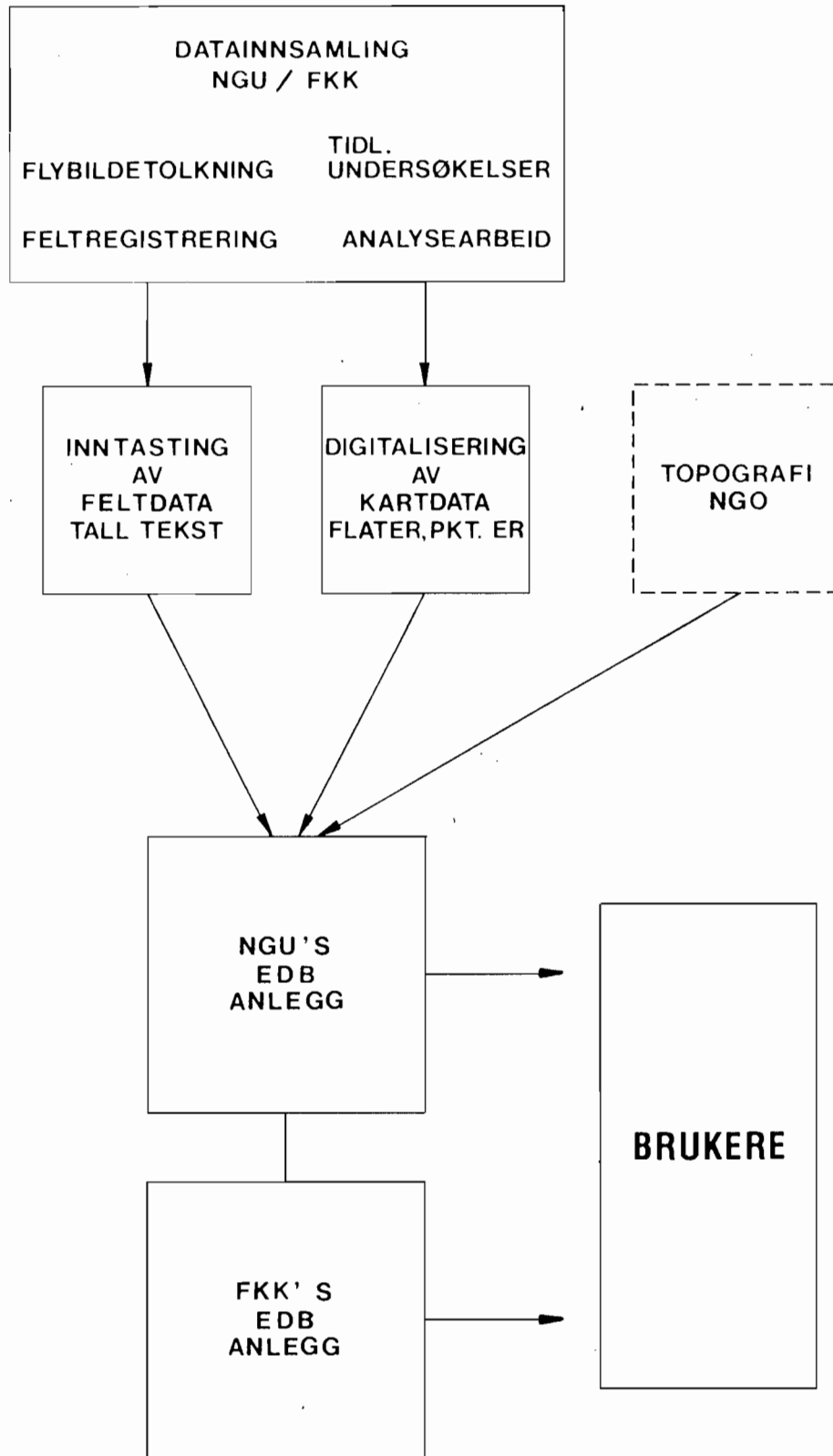

Fig. 4

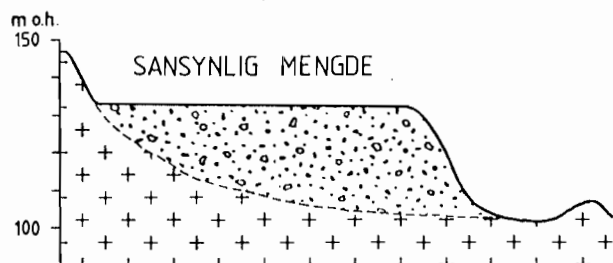
SKJEMATISK OVERSIKT OVER GANGEN I
DATAINNSAMLINGEN

Opplysninger utover "minsteregistreringen" er tatt med hvis forekomsten har stor betydning eller informasjonen er lett tilgjengelig. Data om eienomsforhold er registrert hvis det går fram av økonomisk kartverk. Registeret kan videre suppleres/ajourføres på et senere stadium av fylkeskartkontoret eller NGU. Supplering gjelder opplysninger om eier/bruker, produksjon, foredling, anvendelse, transport, priser og arealbruk etter endt masseuttak.

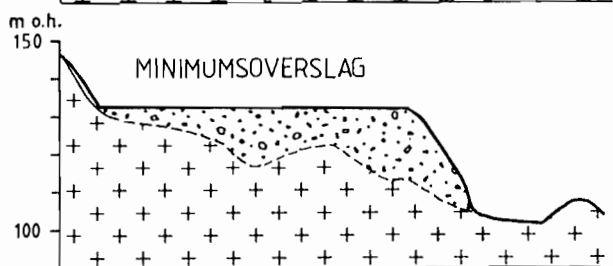
Det er generelt viktig at registeret oppdateres etter hvert som forekomstene blir grundigere undersøkt og driftsforholdene i massetakene forandrer seg.

Undersøkelsene baserer seg på enkle og raske vurderinger i felt uten hjelp av tekniske hjelpemidler for vurdering av bl.a. forekomstenes mektighet. Volumanslagene presenteres derfor som sannsynlighetsverdier.

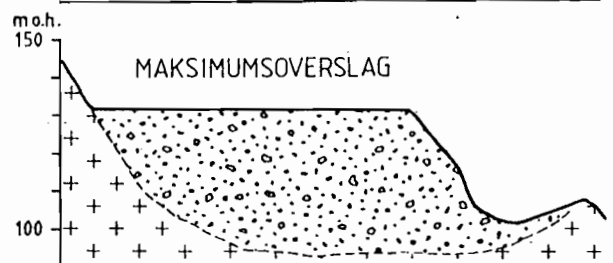
VOLUMANSLAG FOR SAND OG GRUSFOREKOMST

50% - VERDIEN (SANSYNLIG MENGDE)
BLIR BEREGNET UT FRA DET MEST
SANSYNLIGE FALLET PÅ FJELLET

90% - VERDIEN (MINIMUMSOVERSLAG)
BLIR BEREGNET UT FRA AT
FJELLOVERFLATEN HAR MINDRE FALL
ENN TERRENGET INDIKERER, OG AT DET
ER OPPSTIKKENDE FJELLPARTIER UNDER
FOREKOMSTEN

10% - VERDIEN (MAKSIMUMSOVERSLAG)
BLIR BEREGNET UT FRA AT FJELLET
HAR STØRRE FALL UNDER FOREKOMSTEN
ENN TERRENGET RUNDT INDIKERER

Fig. 5

Databearbeidelse

Alle feltregistreringer er foretatt på forekomstskjema og massetaksskjema som ligger i det manuelle registeret. For hver avgrenset forekomst er det gjort volumoverslag ut fra beregnet areal og anslått gjennomsnittlig mektighet, fig. 6. Resultatet av bergarts- og mineraltellingene er ført inn i massetaksskjema. Etter hvert er data fra det manuelle registeret overført til EDB og lagret i en database.

Omrisset av forekomstene er digitalisert fra feltkartene og overført til databasen. Siden omrisset ligger lagret som koordinater kan det tas ut i varierende målestokker. Kombinert med opplysninger i det EDB-baserte registeret kan forskjellige typer kart tegnes ut ved hjelp av programstyrte plottere. Opplysningene er lagret kommunevis. Hver forekomst har et nummer innenfor kommunen. Kommune- og forekomstnummer identifiserer en forekomst.

BRUK AV GRUSREGISTERET

Inngangsnøkler og presentasjon

Fylkeskartkontorene og NGU har fått konsesjon fra Datatilsynet til å opprette Grusregister. Opplysningene i registeret er, i følge konsesjonen, tilgjengelig for alle som har et "berettiget" behov for dem.

Fylkeskartkontoret og NGU vil formidle opplysninger fra registeret innen fylket. NGU vil få et landsomfattende Grusregister og vil formidle oversikter på landsdels- og landsnivå.

Fylkeskartkontoret distribuerer grusressurskart i målestokk 1:50 000 (M711) og i liten målestokk som dekker hele fylket (1:250 000). Kartene kan brukes som inngangsnøkkel til registeret. Hvis man er interessert i opplysninger om grusressursene innen et bestemt område, viser kartet om det finnes forekomster. De gir også opplysninger om størrelse, kvalitet, analyser og arealbruk. Mer detaljerte opplysninger kan en så finne i Grusregisteret. Kartene tegnes ut i svart/hvitt med en datastyrt plotter på topografisk kartgrunnlag, vedlegg 3.

Fra Grusregisteret kan en få flere typer utskrifter. Det kan foreløpig tas ut kopier av alle registrerte forekomstskjema. Det er laget standardiserte tabeller for å kunne kombinere ulike datatyper fra flere forekomster. Tabellene systematiserer data fra forekomster innenfor et geografisk avgrenset område, f.eks. kartblad, kommune eller en vilkårlig avgrensning med oppgitt hjørnekoordinater. Eksempler på forekomstskjema, massetaks-skjema og tabeller er vist i vedlegg 1 og 2.

Del-rapportene (kommune-rapportene) gir en oversikt over registreringene i hver enkelt kommune. De inneholder også vurderinger om hvilke forekomster som er mest viktige som grusressurser, hvilke som bør undersøkes mer detaljert osv.

EDB TIL LAGRING OG BRUK AV SAND OG GRUSDATA

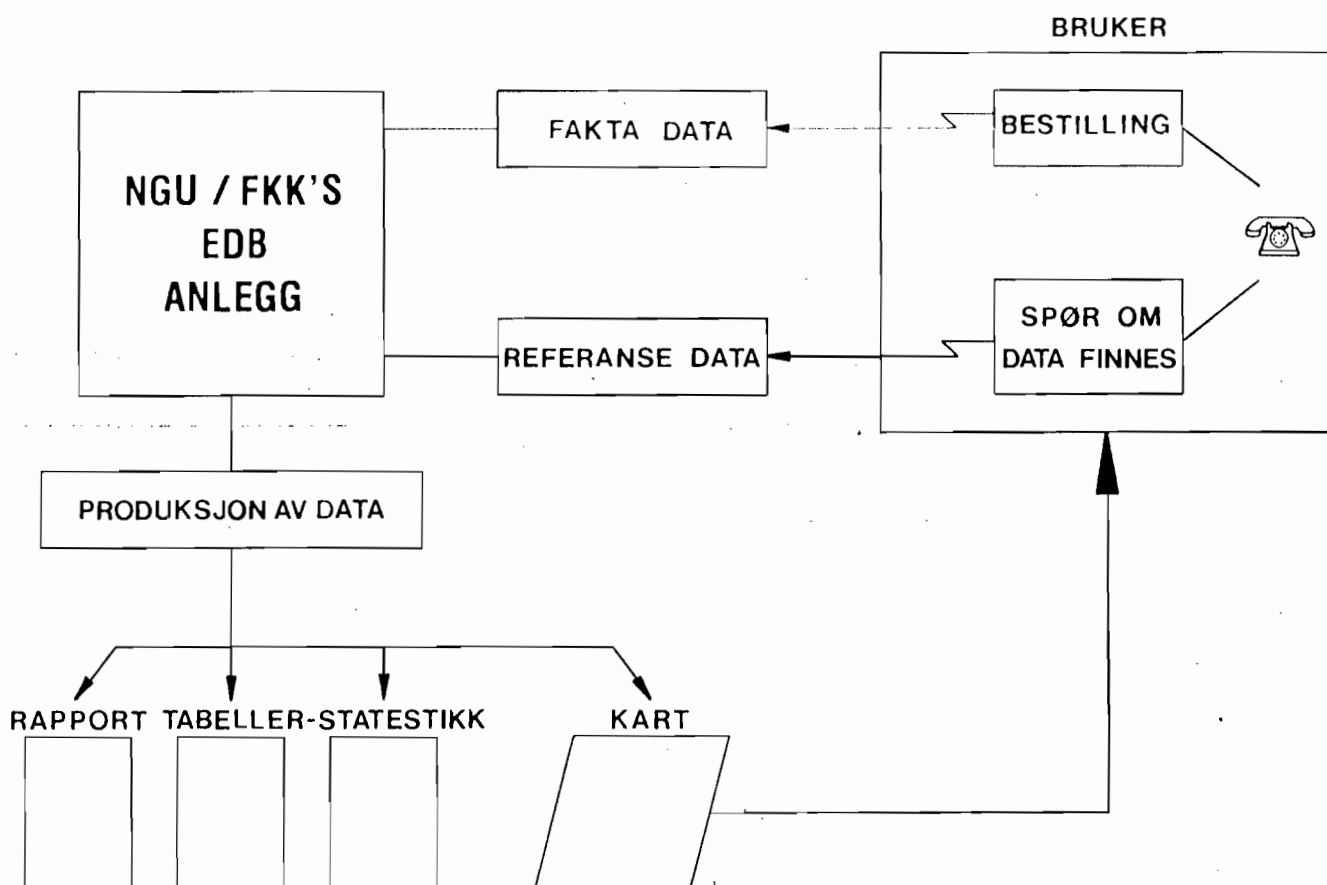

Fig. 6

Opplysninger fra Grusregisteret (når hele fylket er ferdig).

Produkt/tjeneste	Kartkontoret	NGU	Merknader
- Kommunerapporter	x	x	
- Fylkesrapport	x	x	
- Oversiktskart 1:250 000	x	x	
- Grusressurskart 1:50 000 1)	x	x	
- Registreringsskjema med fullstendige opplysninger om forekomstene	x	x	
- Oversikter i standard tabeller	x	x	
- Manuelt arkiv (feltkart 1:5 000/1:10 000/1:20 000, registreringsskjema, evt. rapporter og andre opplysninger om forekomstene		x	bare til gj.syn
- Samtale med geolog vedr. spesielle forekomster, videre undersøkelser etc.	x 2)	x	

1) Dersom feltgrunnlaget er økonomisk kartverk kan grusressurskartene også framstilles i større målestokker, f.eks. 1:20 000.

2) Gjelder i fylker med ansatt geolog.

LITTERATUR

Follestad, B. A. 1974: Tangen. Beskrivelse til kvartærgeologisk kart 1916-2. NGU Skrifter 313.

Follestad, B. A. & Østmo, S. R. 1977: Eidsvoll. Kvartærgeologisk kart 1915-1 M 1:50 000. NGU.

Østmo, S. R. 1976: Kvartærgeologisk kartlegging med spesiell vekt på registrering og undersøkelse av sand- og grusforekomster i Ullensaker kommune, Akershus fylke.

FOREKOMSTSKJEMA

Komm.navn: EIDSVOLL Komm.nr.: 0237 Forek.nr.: 8
 Forekomst navn: DAL Inv.: NGU HJH Dato: 850808
 Kbl(M711): 19151 19152 Kbl(Øk): CS053
 CR053 CR052 UTM:
 Materialtype: S Forekomststype: B Avsetningsform: AS Gv.uttak: 6

Arealfordeling

Masset.: 5 % Bebygg.: 55 % Dyrkam.: 20 % Skog: 20 % Annet: %

Gjennomsnittlig mektighet: 50%: 10 m 90%: 5 m 10%: 20 m

Konfliktsituasjoner ved masseuttak: BJSL

Rapport-nr.	Rapportnavn	År	Unders.	Analyser
NGU -0-75045	SAND/GRUSUND. ULLENSAKER KOMM.	75	KSG	
1915-1	KVARTERGEOLOGISK KART M 1: 50 000, EIDSVOLL			

Beskrivelse (matr.ford.-ressursverdi – videre unders.-vern):

Foto: (J/N):

FOREKOMSTEN REPRESENTERER DEN VESTLIGE DELEN AV DALTRINNET. FOREKOMSTEN ER PREGET AV FLERE PØDISGRØPER. I NORD ER DET EN ISKONTAKTSKRÅNING. I VEST ER FOREKOMSTEN AVGRENSET MOT FJELL. FOREKOMSTEN INNEHOLDER HOVEDSAKLIG SAND MED ENKELTE GRUS OG STEINHOLDIGE LAG. I SØRLIGE DELER ER DET 4-5 M STEINIG GRUS I OVERFLATEN. OVER 50 % AV FOREKOMSTEN ER BEBYGD.

Merknader

Evt. foto

F-SKJEMAET, KORT FELTINSTRUKS

Hvis mulig skal en fylle ut følgende punkt:

KOMMUNENAVN (Komm.navn):

FOREKOMSTNAVN:

INVENTØR (Inv.): eks. Per Mo = PM

DATO: eks. 12.06.1984 = 840612

KARTBLADNUMMER (KBL M711): eks. 12143

KARTBLADNUMMER (KBL ØK): eks. 3KL111112(20t), BK111(10t), BK111-5-3(5t)

MATERIALTYPE: sand/grus = S, pukk = P, andre materialer = A

FOREKOMSTTYPE: Breelavsetning = B, elveavsetning = E, bresjø/innsjøavs. = I, strandavs. = S, morenematr. = M, skredmatr. = R, forvittringsmatr. = F, flomskredmatr. = D, andre = A, granitt = G, syenitt = Y, gabbro = O, porfyr = P, gneis = N, kvartsitt = K, kalkstein = L, basalt = T, andre = X

AVSETNINGSFORM: Delta = D, isranddelta = R, sandur = S, vifte = V, elveslette = L, dalfylling = F, terrasse = T, esker = E, strandvoll = N, haug/rygg = H, randmorene = M, erosjonsrest = O, dødisterreng = Ø, andre = X

GRUNNVANNSUTTAK (gv.uttak): gravd brønn = R, borebrønn = B, mulig framtidig uttak = G, andre = A

AREALFORDELING: En grov prosentvis vurdering i felt, en legger spesielt vekt på bebyggelse, kommunikasjonsareal og massetaksareal. Når sålen i massetaket er antatt eller påvist å falle sammen med det naturgitte bunnivå for den økonomisk utnyttbare del av forekomsten, skal massetaksarealet trekkes fra totalarealet når en beregner ressursarealet. Dette angis i skjemaet ved et minustegn foran prosentverdien for massetaksarealet.

GJENNOMSNITTLIG MEKTIGHET: Må anslås i felt, og den er et veid gjennomsnitt over det totale ressursarealet. Det stipuleres en midlere, en minimums og en maksimums mektighet tilsvarende h.h.v. 50,90 og 10% sannsynlighet. Usikkerheten i anslaget skal gå fram av differansen mellom maksimums og minimumsverdien.

KONFLIKTSITUASJONER VED MASSEUTTAK: En tenkt situasjon der en driver ut hele forekomsten. Alle arealkonflikter knyttet til et slikt uttak skal fylles inn: bebyggelse (B), industri (I), institusjon (U), militært område (O), vei (V), jernbane (T), flyplass (P), kraftlinje (L), jordbruk (J), mulig nydyrkingsområde (Y), skogbruk (S), eksisterende grunnvannsuttak (E), mulig framtidig grunnvannsuttak (G), resipient (R), fredet areal (F), vernet areal (A), fornminner (N), mulig verneverdig (D), miljølemper (M), klimaendring (K), forurensning av vassdrag (H), andre (X).

RAPPORTER/LITTERATUR:

UNDERSØKELSER (Unders.): Kartlegging (K), geofysiske unders. (U), sonderende boringer (S), boring med prøvetakning (B), sjakting (J), prøvetaking (P), grunnvann (G), annen naturinventering (V), andre (A).

UTFØRTE ANALYSER: Kornfordeling (K), sprøhet og flisighet (F), petrografisk anal. (P), mineralogisk anal. (M), betongprøvestøping (B), kornform. (R), kisinnhold (I), svake og skifrige korn (S), humus (H), kjemisk anal. (C), abrasjonstest (A), andre (N).

BESKRIVELSE: Det legges spesiell vekt på forekomstens karakteristika (ytre form, beliggenhet, omfang og geologiske dannelsesbetingelser etc.). Forventet materialfordeling innen forek., ressursverdien til forek. og evt. forslag for videre undersøkelser. Maksimum antall posisjoner er 590.

MERKNADER: Merknadsrubrikken er huskeliste for feltpersonell.

MASSETAKSKJEMA

VEDLEGG 2 side 1

Forekomstnavn: DAL

Komm.navn: EIDSVOLL Komm.nr.: 0237 Forek.nr.: 8 Mtak.nr.: 1
UTM: Inv.: NGU HVH Kbl. (M711): 19151 Dato: 850808
Driftsforhold: Foredling: SK Etterbehandling:
Anslått kornfraksjonsfordeling: Sand 70 % Grus: 25 % Stein: 4 % Blokk: 1 %
Gnr.: 92 Bnr.: 157 Flere eiend.: (J/N): Konflikt: B
Bruker: ARNE BØHN/JON WENGER
Adresse:

Sprøhet og flisighetstall

Prøvenr.: Kornfraksjon: % Laboratoriepukket:
Flisighet: Sprøhet: Pakningsgrad: Korr.sprh.:

Bergartsinnhold

Pr.nr.	Kornfrak. mm	Meget sterke	Sterke	Svake	Meget svake
<u>1</u>	8-16	<u> </u> %	<u>85</u> %	<u>12</u> %	<u>3</u> %

Bergartskorn:

Mineralinnhold

Pr.nr.	Kornfrak. mm	Glim.	Andre	Glim./Skif.	Mørke	Andre
<u>2</u>	0.5-1.0	<u>2</u> %	<u>98</u> %			
<u>3</u>	0.125-.250			<u>11</u> %	<u>3</u> %	<u>86</u> %

Mineralkorn:

Beskrivelse (tillegg til F-skj.)

Foto (J/N):

LAGDELT OG GODT SORTERT SAND OG SANDIG
GRUS. MATERIALET ER GODT RUNDA.
SNITTVEGGER PÅ 15-20 M.
STORT MASSETAK MED INTENSIV DRIFT.

Merknader:

Evt. foto

M-SKJEMAET, KORT FELTINSTRUKS

Hvis mulig skal en fylle ut følgende punkt:

FOREKOMSTNAVN:

KOMMUNENAVN (Komm.navn):

FOREKOMSTNUMMER (Forek. nr.):

MASSETAKSNUMMER (Mtak.nr.):

KARTBLADNUMMER (KBL (M711)): eks. 13242

INVENTØR (Inv.): eks. Per Mo = PM, Mo og By = M/B

DATO: eks 12.06. 1984 = 840612

DRIFTSFORHOLD: i drift = D, ikke drift = I, sporadisk drift = S, nedlagt = N

FOREDLING: sikting = S, knusing = K, vasking = V, asfalt og oljegrusprod. = A, betong/
betongvareproduksjon = B, annet = X

ETTERBEHANDLING: utført = U, delvis utført = D, planlagt = P, utelatt = T

ANSLÅTT KORNFRAKSJONSFORDELING: Visuell vurdering av det mest representative snittet i massetaket. Bli det registrert flere massetak i en forekomst vil anslått kornfraksjonsfordeling og prøver fra massetak nr. 1 bli plottet på kartet. Silt skal inkluderes i sandfraksjonen og må angis i beskrivelsen.

GÅRDSNUMMER (Gnr.): Gjelder kun for massetaksområdet

BRUKSNUMMER (Bnr.): Gjelder kun for massetaksområdet

FLERE EIENDOMMER: Gjelder kun for massetaksområdet.

KONFLIKT: Her føres de umiddelbare konfliktsituasjoner i tilknytning til fortsatte massetak. Det er særlig viktig at en fører opp arealbruk som i praksis er uforenlig med masseuttak. Bebyggelse (B), industri (I), institusjon (U), militært omr. (O), veg (V), jernbane (T), flyplass (P), kraftlinje (L), jordbruk (J), mulig nydyrkingsomr. (Y), skogbruk (S), eksisterende grunnvannsut. (E), mulig fremtidig grunnvannsut. (G), resipient (R), fredet areal (F), vernet areal (A), fornminner (N), mulig verneverdig (D), miljølemp (M), klimaendring (K), forurensning av vassdrag (H), andre (X).

BRUKER-ADRESSE: Navn og adresse på bruker eller produsent i masseuttaket. Slike opplysninger samles ikke systematisk inn, men legges inn når en under forundersøkelsen eller feltarbeidet får sikre data.

SPRØHET OG FLISIGHETSTALL: Her føres normalt resultat fra en eller gjennomsnittet fra flere parallelle analyser i fraksjonen 8-11,2 mm med 50% laboratoriepukket materiale.

BERGARTS OG MINERALINNHOLD: Her føres resultater fra bergarts og mineralkorntellinger i de 3 angitte fraksjoner. Rubrikken for prøve nummer (pr. nr.) skal alltid fylles ut når prøve er tatt. Annen prøvetaking skal evt. angis i feltet for merknader nederst på skjemaet.

BESKRIVELSE: Det som spesifikt angår massetaket og som det ikke er naturlig å ta med i beskrivelsen av forekomsten. F.eks. spesielle driftsforhold, uttaksdata. Maksimum antall posisjoner er 584.

FOTO: Det skal tas foto av det mest representative snittet såfremt en der har god kontroll med lagfølge, mektighet og kornfraksjonsfordeling og evt. et oversiktsbilde av massetakets utbredelse. Informasjon om kornstørrelser, lagdeling, lagfølger og prøvetaking tegnes enkelt rett på fotoet med vannfast tusj. Fotoet stiftes nederst på forsiden eller på baksiden av M-skjemaet.

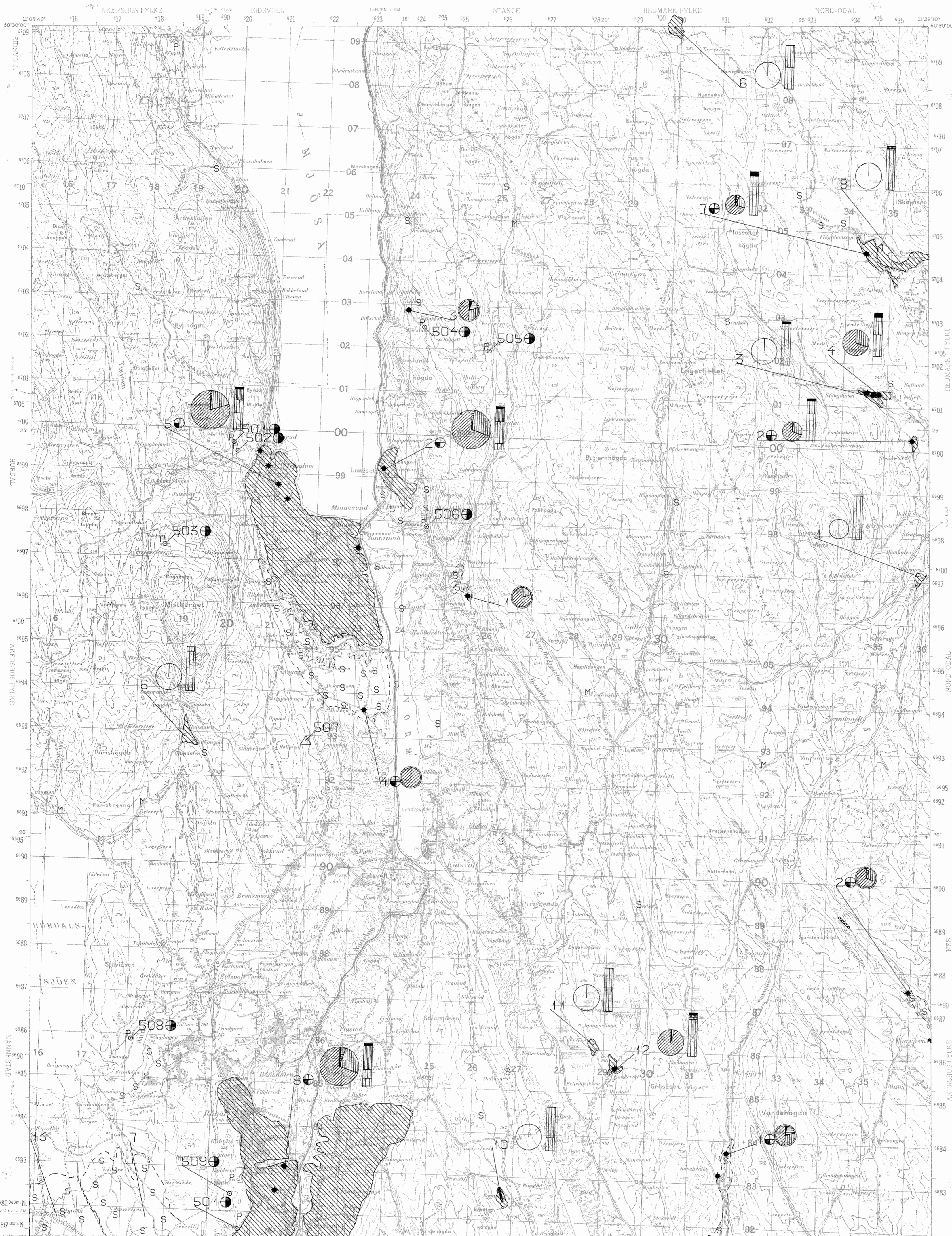
MERKNADER: Merknadsrubrikken er huskeliste for feltpersonell. Evt. stiftes fast polaroid-foto her.

EIDSVOLL

1945-1

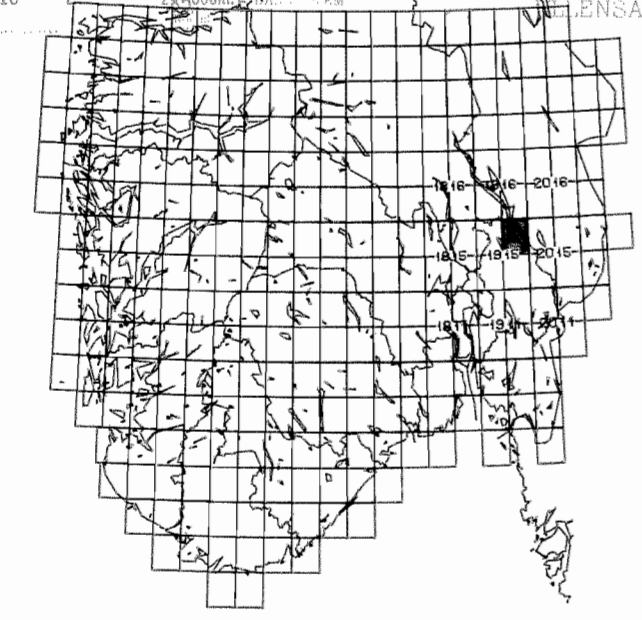
SAND- OG GRUSRESSURSKART 1:50000

NORGES GEOLOGISKE UNDERSØKELSE

TEGNFORKLARING

- LØSASSEFOREKOMSTER**
- SAND- OG GRUSFOREKOMST
 - RYGGFORMET SAND- OG GRUSFOREKOMST
 - LITEN SAND- OG GRUSFOREKOMST
 - MORENE
 - UR. SKRED OG FORVITRINGSMATERIALE
 - STEINTYP
- PRODUKSJON AV KNUSTE STEINMATERIALER FRA FAST FJELL**
- UTTAK MED KONTINUERLIG DRIFT
 - UTTAK MED SPORADISK DRIFT/DELST
 - MULIG UTTAKSNØRDE FOR KNUSTE STEINMATERIALER
- ANDRE OPPLYSNINGER**
- OMRÅDE MED SMÅ ELLER VANSKELIG AVGRENSBARE FOREKOMSTER
 - FOREKOMSTNUMMER
 - HENVISNING TIL FOREKOMST
 - PRØVEPUNKT / OBSERVASJONSPUNKT
 - UTTAK AV LØSASSER
- ANALYSETYPER**
- KORNSTØRRELSSEFORDELING
 - MEKANISK STYRKE (SPRØHET OG FLISIGHET)
 - BERGARTS- OG MINERALINNHOLD
 - ANNET (BETONG, ABRASJON, O.L.)
- ANSLÅTT VOLUM**
(OVER BRUNNANSVULV, FJELLKILDE, PASSER ELLER FJELL)
- > 5 MILL. KUBIKKETER
 - 1 - 5 MILL. KUBIKKETER
 - 0,1 - 1 MILL. KUBIKKETER
 - < 0,1 MILL. KUBIKKETER
 - VOLUMSLAG MANGLER
- ANSLÅTT KORNSTØRRELSSEFORDELING**
SA	BL	SAND(SA)	BLOKK(BL)
G	ST	0,063-2mm	>25mm
		GRUS(G)	STEIN(ST)
		2-4mm	64-250mm
- ANSLÅTT AREALBRUKSFORDELING I PROSENT**
- HASSEK
 - BEBYGGELSE OG KOMMUNIKASJONSAREAL
 - DYRKET MARK
 - SKOS
 - ANNET (ÅPEN FASTMARK, HYR, O.L.)
- BESKRIVELSE**
- DANNELSE AV SAND OG GRUS I NATUREN
- SAND OG GRUS ER I NATUREN KONCENTRERT I FOREKOMSTER AVHATT AV RENNENDE VANN. SÆRLIG VIKTIG ER BRUNNANSVULVENS DANNELSE UNDER INNLANDSBEIS AVRETNING VED SLUTTEN AV SISTE ISTID. DE KJØLLETIDENS VED AT MATERIALET ER LÅST I OG SORTERT ETTER KORNSTØRRELSE. ELVEAVSETNINGENE ER DANNET ETTER AT OMRÅDENE BLE ISFRIE. DE HAR NÅR FELLETS TREK MED BRUNNANSVULVENE, MEN ER OFTE MER BEDRE SORTERT, BRUKLIG OG ELVEAVSETNINGER ER PÅ KARTET SLUTT SAMMEN TIL SAND- OG GRUSAVSETNINGER.
- ANDRE AVSETNINGER FLEKS SANDIG-GRUSIG MORENE KAN OSSA VÆRE VIKTIGE RESSURSER OG ER DA VIST PÅ KARTET.
- KARTETS INNHOLD**
- SAND- OG GRUSRESSURSKARTET ER ET OPPKLARINGSKART FOR BRUNNANSVULVET UTARBEIDET PÅ GRUNNLAG AV EN SIKRE BEFARING I FELT. KARTET VISER FOREKOMSTENS BELIGGENHET, VOLUM, KVALITET, UTTAK AV LØSASSER OG KNUSTE STEINMATERIALE (PÅKVERK). ANSLÅTT VOLUM ER SLUTT PÅ GRUNNLAG AV EN AREALBRUKSBESKRIVELSE OG EN ANTATT GLENNESHISTORISKE MEKTIGHET. ANSLAGET ER DERFOR RELATIVT USIKKERT. VOLUMAVVEKSELN VISER SAND- OG GRUSVOLUM OVER FRAVET ELLER ANTATT BRUNNANSVULV, SILT, LEIRE ELLER FJELL, OG REPRESENTERER IKKE NØYDENDEVIS TOTALT VOLUM AV FOREKOMSTENE. ANSLÅTT AREALFORDELING ER BASERT PÅ ØKONOMISKE KARTVERK OG FELTBEVAKNINGER. BEBYGGELSE ER SKILT UT SOM EGET AREALBRUK. TIL BEBYGGELSE REGNES ALT FRA TETTBYGD STRØK TIL ENKELTSTÅENDE BØYER, KOPPLINGSAREALER OG INDUSTRIOMRÅDE ER TATT MED UNDER BEBYGGELSE. ANSLÅTT KORNSTØRRELSSEFORDELING ER BASERT PÅ FELTBEVAKNINGER I HASSEK, EVENTUELLE I ANDRE ÅPNE SNITT. OPPLYSNINGER PÅ KARTET ER KUNNET TIL ET BESTEMT SNITT. FOR MER DETALJERTE OPPLYSNINGER OM FOREKOMSTENE HENVISES TIL GRUSREKISTERET VED NDU OG FJELLREKISTERET HVOR FULLSTENDIGE INNSKAPTE OPPLYSNINGER ER REGISTRERT OG ARKIVERT.
- BRUK AV SAND- OG GRUSRESSURSKARTET**
- KARTET ER ET HJELPEIDDELL FOR Å OPPNÅ EN FORNØYTT FORVALTNING OG UTNYTTING AV VÅRE SAND- OG GRUSRESSURSER. FOR EN MER DETALJERT KARTLEGNING AV AVSETNINGENS KVALITET OG VOLUM, BARN DET FORFATTEDE OPPRETTINGENDE UNDERSØKELSE.
- FYLKER OG KOMMUNER PÅ KARTET:**
AKERSHUS, HEDMARK, EIDSVOLL, NANNESSTAD, NES, LILLESAKER, HURDAL, NORD-ÅRDAL, STANGE

REFERANSE TIL KARTET:
P.R. NEEB, O. PULVHÅUG - 20/8 1992
EIDSVOLL 1945-1 SAND- OG GRUSRESSURSKART 1:50000
NORGES GEOLOGISKE UNDERSØKELSE

KARTGRUNNLAG: Statens kartverke kart
f.l.g. bruket til utl. og.

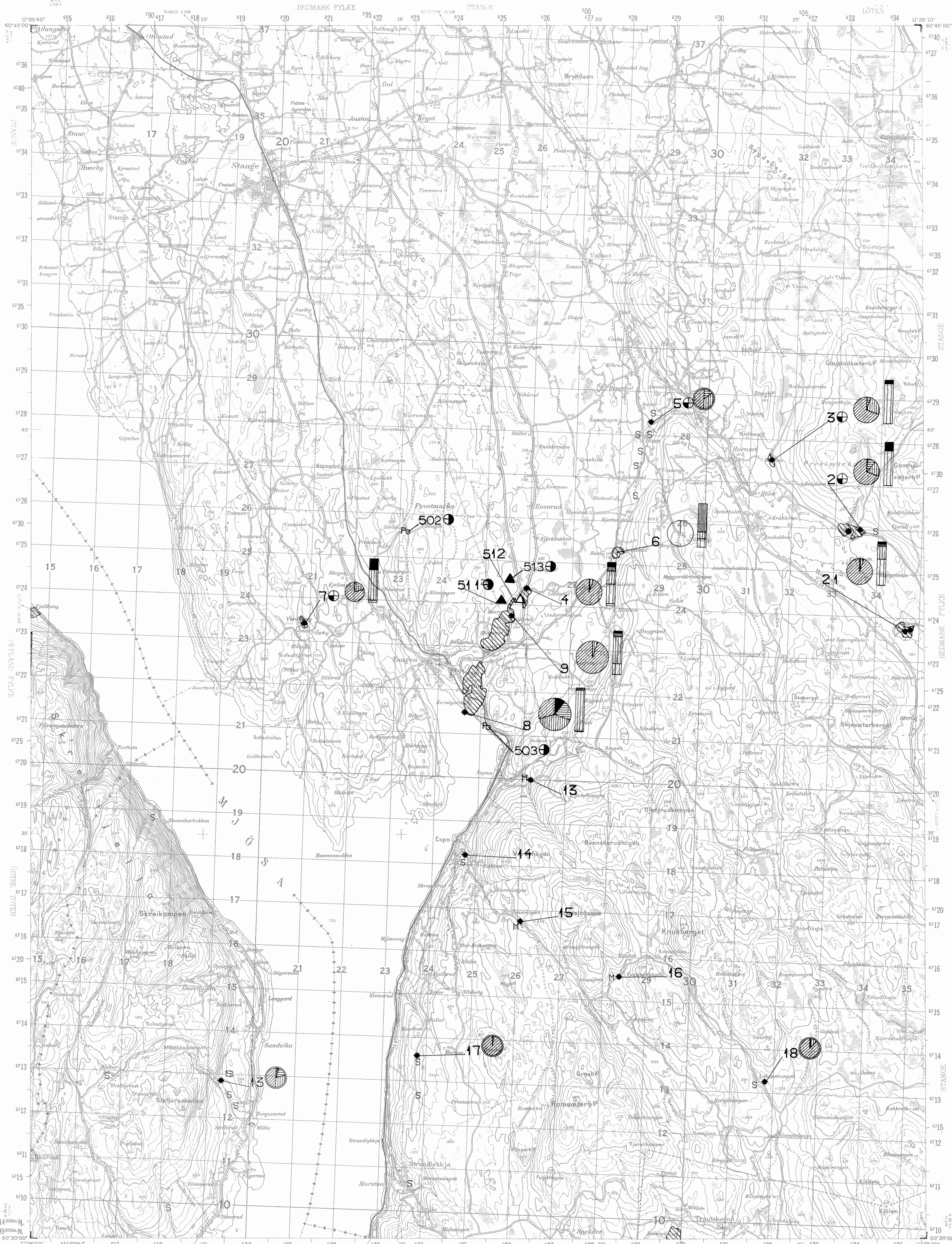
1) IKSU. UNNSØKELSE.
2) REKISTERET, IKKE DIGITALISERT.

TANGEN

NORGES GEOLOGISKE UNDERSØKELSE

1916-11

SAND- OG GRUSRESSURSKART 1:50000

TEGNFORKLARING

LØSHASSEFOREKOMSTER

- SAND- OG GRUSFOREKOMST
- IRREGULÆR SAND- OG GRUSFOREKOMST

- S** LITEN SAND- OG GRUSFOREKOMST
- M** MORENE
- Z** STEINTIPP

PRODUKSJON AV KJUSTE STEINMATERIALER FRA FAST FJELL

- UTТАK MED KONTINUERLIG DRIFT
- UTТАK MED SPORADISK DRIFT
- P** MULIG UTТАKSGRØDDE FOR KJUSTE STEINMATERIALER

ANDRE OPPLYSNINGER

- OMRÅDE MED SMÅ ELLER VANSKELIG AVGRENSBARE FOREKOMSTER
- 21** FOREKOMSTNUMMER
- HENVISNING TIL FOREKOMST
- PRØVEPUNKT
- UTТАK AV LØSHASSER

ANALYSETYPER

- KORNSTØRRELSFORDELING
- MEKANISK STYRKE (SPRØHET OG FLISIGHET)
- BERGARTS- OG MINERALINNHOOLD
- ANNET (BETONG, ABRASJON, O.L.)

ANSLÅTT VOLUM

(OVER GRUNNVAANNIVÅ, FINKORREJERT MASSER ELLER FJELL)

- > 5 MILL. KUBIKKETER
- 1 - 5 MILL. KUBIKKETER
- 0.1 - 1 MILL. KUBIKKETER
- < 0.1 MILL. KUBIKKETER
- VOLUMANSLAGS MÅNGLER

ANSLÅTT KORNSTØRRELSFORDELING

		SAND(SA)	BLOKK(BL)
		0.065-20%	>250µ
		GRUS(G)	STEIN(ST)
		2-40%	64-250µ

ANSLÅTT AREALFORDELING I PROSENT

- HASSETAK
- BEBYGGELSE OG KOMMUNIKASJONSAREAL
- DYRKET MARK
- ANNET (ÅPEN FASTMARK, MYR, O.L.)

BESKRIVELSE

DANNELSE AV SAND OG GRUS I NATUREN
 SAND OG GRUS ER I NATUREN KONSISTENT I FOREKOMSTER AVSVART AV RENNENDE VANN. SØRLIG VIKTIG ER BRELAVSETNINGEN DANNET UNDER INNLANDSISENS AVVELTNING VED SLUTTEN AV SISTE ISTID. DE KJØNNEDES VED AT FATERIALET ER LAGD ET BORTERT ETTER KORNSTØRRELSE. ELVAVSETNINGER ER DANNET ETTER AT OMRÅDENE BLE ISFRIE. DE HAR MANGE FELLESE TREKK MED BRELAVSETNINGENE, MEN ER OFTE NOE BEDRE SORTERT. BRELAV- OG ELVAVSETNINGER ER PÅ KARTET BLÅTT SAHVEN TIL SAND- OG GRUSAVSETNINGER.
 ANDRE AVSETNINGER F. EKSS SANDIG-GRUSIG MORENE KAN OBSA VARE VIKTIGE RESSURSER OG ER DA VIST PÅ KARTET.

KARTETS INNHOLD

SAND- OG GRUSRESSURSKARTET ER ET DOKUMENTASJONSKART FOR GRUSRESURSERNE UTARBEIDET PÅ GRUNNLAG AV EN ENKEL BEFARING I FELT. KARTET VISER FOREKOMSTENES BELIGGENHET, VOLUM, KVALITET, UTТАK AV LØSHASSER OG KJØSTE STEINMATERIALER (FAKTOREK). ANSLÅTT VOLUM ER SJØRT PÅ GRUNNLAG AV EN AREALBESKRIVNING OG EN ANTATT ØJENSKINNITTLIG MEKTIGHET. ANSLAGET ER DENFOR RELATIVT USIKKERT. VOLUMMÅLINGEN VISER SAND- OG GRUSVOLUM OVER PÅVET ELLER ANTATT GRUNNVAANNIVÅ, SILT, LEIRE ELLER FJELL, OG REPRESENTERER IKKE NØYEDRIVVIS TOTALT VOLUM AV FOREKOMSTENE. ANSLÅTT AREALFORDELING ER BASERT PÅ IKKONDISK KARTVERK OG FELTTOBESKRIVNINGER. BEBYGGELSE ER SKILT UT SOM EGET AREALBESKRIVNING NÅR TRE ELLER FLERE BOLLIGHUS STÅR I NÆRHETEN AV HVER- ANDRE. ANSLÅTT KORNSTØRRELSFORDELING ER BASERT PÅ FELTTOBESKRIVNINGER I HASSETAK, EVENTUELT I ANDRE JØNE SVITT. OPPLYSNINGENE PÅ KARTET ER KORTTET TIL ET BESTEMT SVITT. FOR MER DETALJERTE OPPLYSNINGER OM FOREKOMSTENE HENVISES TIL GRUSREGISTRET VED NSU OG FLYKESKARTKONTRET HVOR FULLSTENDIGE INNHÅLEDE OPPLYSNINGER ER REGISTRERT OG AVKJØRT.

BRUK AV SAND- OG GRUSRESSURSKARTET

KARTET ER ET HJELPEIDDEL FOR Å OPNÅ EN FORNUFTIG FORVALTNING OG UTNYTTING AV VÅRE SAND- OG GRUSRESSURSER. FOR EN MER DETALJERT KARTLEGNING AV AVSETNINGENS KVALITET OG VOLUM, DEN DET FORNETAS OPPFØJENDE UNDERSKJELSER.

REFERANSE TIL KARTET:
 R.NÅLSUND, A.B.ANDERSEN, H.HANSEN - 214-86
 TANGEN 1916-11 SAND- OG GRUSRESSURSKART 1:50000
 NORGES GEOLOGISKE UNDERSØKELSE

KARTGRUNNLAG: Norges geografiske oppmåling
 kart eller tilføles.

